

Problematika překladu vulgarismů ve vybraných dílech současné české prózy

Amr Ahmed Shatury

ABSTRAKT:

Překladatelé z arabštiny do češtiny čelí při překladu vulgarismů, které jsou v českých literárních dílech hojně zastoupeny, hned několika problémům. Nejedná se pouze o vlastní rozpaky či rozhodování mezi doslovným výrazem či ekvivalentem v cílovém jazyce — v některých arabských zemích může být používání vulgarismů dokonce trestné. Do překladu zasahují také nakladatelé, kteří na dílo pohlížejí především z obchodního hlediska. Překladatel proto musí často používat spisovnou arabštinu i v situacích, které vyžadují použití slangu, dialektu či argotu, aby se dílo lépe prodávalo i v dalších arabsky mluvících zemích, kde by čtenáři případným nespisovným výrazům, které se mimo daný region nepoužívají, nemuseli rozumět. Tato práce se zabývá posunem vnímání vulgarismů, tj. jejich vulgarizací a devulgarizací, následně se zaměřuje na vulgarismy a problematiku jejich překladu do arabského jazyka ve vybraných dílech současné české prózy.

KLÍČOVÁ SLOVA:

vulgarismy, nadávky, literatura, překlad, překladatel, eufemismus

ABSTRACT:

When translating vulgarisms, which are sometimes abundant in Czech literary works, into Arabic, the translator faces several problems. For example, when translating such words, the translator often has to decide whether to translate the expression literally or use an equivalent expression in the target language. Another problem when translating vulgarisms into Arabic is that, even in situations that require the use of some dialect, slang or argot, the translator usually translates into literary Arabic. The main reason is that the publishers want to offer and sell these translations in different Arab countries, so they try to avoid non-literary terms in the translation, as they would not be understood by many Arab readers outside the respective region. The third problem is that the translator usually has to agree to the translation of the literary work proposed by the publishing house, because the publishing house looks at it from the marketing point of view and knows in what the Arabic reader is interested. In this article I examine these problems and attempt to offer solutions.

KEYWORDS:

Vulgarisms, Swear words, Literature, Translation, Translator, Euphemism

ÚVOD

Nový encyklopedický slovník češtiny (Karlík–Nekula–Pleskalová 2016) vulgarismy charakterizuje jako výrazy vyjadřující negativní a zároveň emotivní postoj mluvčího k člověku či věci, nesoucí expresivní odstín hrubosti či obhroublosti. Mohou sloužit jako nadávka nebo i jako prostředek k uvolnění vnitřního napětí a k vyjádření postojů silně emotivně nasycených. Používání výrazů považovaných za vulgární v psaném i mluveném projevu bývá společností pokládáno za nevhodné. V literatuře však může vulgarismus sloužit jako prostředek charakterizující postavu nebo prostředí,

vyjádření silné exprese nebo vyvolání specifických efektů (např. znechucení, kontrastu apod.).

Rozdíl mezi vulgarismem a nadávkou, ať už psaným či vyřčeným, je daný jejich užitím s určitým záměrem a vůči určité osobě či skupině. „Jinak řečeno, vulgarismus napsaný v podchodu metra nikoho přímo neuráží, neproklíná a ani nikomu nenadává, ale stále se jedná o sprostý výraz. Na druhou stranu, pokud daným vulgárním slovem otitulujeme nějakou osobu, jedná se o nadávání a urážení dané osoby. Vulgarismus je tedy pouhým prostředkem pro onu nadávku či urážku.“ (Žďárská 2018)

Vulgarismy lze dělit na výrazy: „(a) související se sexuální aktem či lidskými genitáliemi (*mrdat, čurák, teplouš*); (b) urážející ženu nebo její (obzvláště sexuální) chování (*běhna, kurva*); (c) související s vylučováním (*hovno, sračka, vychánek*); (d) označující původně toaletu (*hajzl*); (e) označující člověka podle zvířat, včetně fiktivních (*vůl, svině, prase, prasopes, koňomrd*); (f) označující někoho podle odumřelých částí rostlin (*pařez, stará větev*); (g) mající původ v náboženství (*hergot, krucifix, sakra, ježišmarjá*); (h) rasistické nebo odkazující k jiným národům (*negr, tatar, křovák*); (ch) šovinistické (*židák, čobol*); (i) označující zastánce obecně negativně vnímaných či amorálních názorů (*komouš, nácek, bolševik*); (j) označující tělesné nebo duševní vady (*idiot, kretěn, mrzák, kripil*); (k) související s výraznými vzhledovými rysy (*špekoun, kostra, plešoun*); (l) související se zvláštní negativně vnímanou vlastností (*držgrešle, vlezdoprdelka, smradoch*); (m) neologismy, včetně vzniklých obměnou již existujících (*vlezdoprdelista, vlezdobruselista*). Nový encyklopedický slovník přiřazuje do poslední skupiny vulgarismů rovněž okazionalismus *pasy* — podle angl. *pussy* (v angl. vulgarismus označující ženský pohlavní orgán nebo zbabělce / Jelínek-Vepřek 2016/).“

Velkým zdrojem inspirace pro nadávky je zvířecí říše, dané vulgarismy často narážejí na vlastnosti konkrétních zvířat. Vznik nadávky *prase* odkazuje na život ve špíně, kde je puch a nepořádek. Vulgární pojetí slova *kráva* souvisí s menší inteligencí a neobratností. Čeština často používá ve vulgárním významu slova, která jsou v běžné řeči neutrální. Označení pro penis zlidovělo ve znění *pták*. Opačně vznikla nadávka *kokot*. Ta má své kořeny v citoslovci *ko-ko* a původně označovala kohouta. Dále si těžko dnes můžeme představit běžnou komunikaci mezi muži, aniž by se neobjevila oslovení *ty vole...*

Podle psychologa Zbyňka Vybírala (2009: 252–253) existuje devět důvodů pro užívání sprostých slov k nadávání a klení:

1. Uvolnění napětí a pocitu frustrace. Ventiluje zklamání, zlobu, naštvaní, podráždění; v psychologii se mluví o „odčerpání agrese“.
2. Povzbuzení, dodání sil. Lidé získávají pocit, že jsou silnější. Když si někdo říká „Nemám na to“, pak jednoduše zvyšuje pravděpodobnost, že na „to“ opravdu nebude mít. Když si někdo říká „Mám na to“, je to už jiné. A když se hecuje stylem „já na to, kurva, mám“, cítí zintenzivnění vnitřního povzbuzování.
3. Snaha o začlenění. Chce-li být někdo přijat za člena party, kde se běžně říká *píča, mrdat* nebo *přechcat* (někoho), pak tak pravděpodobně začne mluvit.
4. Úzkost a strach. Člověk, kterému někdo nažene strach, někdy vykřikuje: „Co mi to, kurva, chcete udělat, vy čuráci...“. Jako by vulgární slova byla posledními zou-

falými pokusy zastrašit útočníky; nebo může jít také o posílení sebevědomí (ještě alespoň na chvíli) v případě nouze a ohrožení.

5. Snaha někoho potupit. Když členové party opakují outsiderovi „Jsi úplný hovno“, podvědomě se snaží, aby jejich hodnocení vzal za své.
6. Postrašení, boj proti protivníkovi. Harašení slovy připomíná zběsilou gestikulaci, jež má nahnat strach.
7. Snaha o odlišení. Lidé často používají vulgarismy, aby se odlišili od „slušňáků“, chtějí působit drsněji.
8. Snaha být módní díky používání „cool“ výrazů.
9. Z nápodoby. Infekce mluvou doma — to, co dítě slyší v domácnosti: jak se baví rodiče mezi sebou nebo jak mluví starší sourozenci, je bezpochyby ještě mocnější než to, co dítě slyší kolem sebe ve školce a ve škole. I tam se však mohou „zkazit“ úplně slušně a zdvořile vychovávané děti. Ve vyšším školním věku pak více než rodina působí vrstevníci.

VÝVOJ VULGARISMŮ: VULGARIZACE A DEVULGARIZACE

Bavíme-li se o vývoji vulgarismů, musíme zmínit, že proces vulgarizace může postupovat i směrem opačným, zde mluvíme o devulgarizaci, zániku či oslabení významu. Vulgarismy mají v jazyce své pevné a nezaměnitelné místo, jsou jeho kořením, a proto by se jimi nemělo plýtvat. V opačném případě si na takové vyjadřování zvykneme a časem jej přestaneme vnímat úplně. „Častým užíváním se původní význam vulgarismu devaluje, což lze dokumentovat na označení *ty vole*. Nadávka ztratila častým označením na síle a stala se běžným označením v rámci vrstevnické skupiny.“ (Kramulová a kol. 2009: 23). Takové výrazy, které pozbydou expresivity, se pak mohou dokonce stát tzv. parazitními slovy (slovními vycpávkami nebo slovní vatou). Mluví si již užívání těchto slov neuvědomuje, jde o jakýsi návyk na vulgarizovanou řeč. Používání vulgarismů v takovém případě není nadále vnímáno jako příznakové.

HLAVNÍ PROBLÉMY PŘEKladU VULGARISMŮ DO ARABSKÉHO JAZYKA

KVALIFIKACE PŘEKladATELE

Je důležité, aby překladatel byl dobře kvalifikovaný a měl z oblasti, ze které překládá, dostatek zkušeností a vědomostí, aby mohl text náležitě přeložit z jazyka zdrojového do jazyka cílového. Musí oba jazyky ovládat natolik, aby si byl vědom všech rozdílů a drobných nuancí a byl schopen je adekvátně převést z jednoho kulturního prostředí do druhého. Tyto podmínky jsou nezbytně nutné i při překladu vulgarismů z arabštiny do češtiny.

Bohužel dnes není těžké narazit na špatný překlad, a nemusí to být pouze vinou nezkušeného překladatele. Mnohdy je na vině také rychlost, se kterou jsou v dnešní době texty překládány. Na překladatele je vyvíjen tlak, aby text dodal co nejdříve,

a tak nemá čas si svůj překlad přečíst vícekrát a opravit běžné chyby. Nezbyvá čas ani na odborné korektury.

EXCERPCE MATERIÁLU

Jelikož se v arabštině v odlišné frekvenci objevují jiné vulgarismy než v jazyce českém, jen těžko si lze představit překlad vulgární nadávky pouze s použitím slovníku, aniž by se ztratila její funkce. Pro studii jsem si vybral překlady, které jsem pořídil sám — jedná se o díla *Ještě není konec* od Michala Sýkory (2021), *Chladnou zemí* a *Citlivý člověk* od Jáchyma Topola (2018 a 2017).¹

Je důležité také poznamenat, že užívání vulgarismů v literatuře je z pohledu mnoha spisovatelů nezbytné, aby literatura byla autentická a vyjadřovala dnešní realitu, což uznává také literární společnost a stát. Výše studované romány získaly nejprestižnější české ceny za literaturu, např. román *Citlivý člověk* od Jáchyma Topola (2017), v němž jsou vulgarismy hojně zastoupeny, získal státní cenu za literaturu.

PROBLEMATIKA PŘEKLADU

Překlad vulgarismů do arabského jazyka je velmi složitý vzhledem k velkým kulturním rozdílům mezi českým a arabským národem:

- 1) Při překladu takových slov překladatel čelí složitosti rozhodování, protože se musí často rozhodovat mezi tím, zda přeložit výraz doslova, nebo zda použít ekvivalentní výraz v cílovém jazyce. Nejtěžší je to v případě nadávek, kdy je téměř nemožné využít doslovný překlad. Překlad by neměl odporovat základním náboženským a společenským zásadám konzervativní arabské společnosti, která považuje používání vulgarismů v literatuře za nevhodné, zejména když se týkají oblasti lidské sexuality. Ve většině arabských zemí jsou filmová, televizní a rozhlasová díla za určitých okolností cenzurována a vulgarismy odstraněny. Vulgarismy jsou v arabské kultuře tabuizovány a jejich použití na veřejnosti může být dokonce trestné.
- 2) Překladatel obvykle překládá do spisovné arabštiny i v situacích, které vyžadují užití dialektu, slangu či argotu. Hlavním důvodem je, že nakladatelství chce nabízet a prodávat tyto překlady v různých arabských zemích, a proto se snaží v překladu vyhnout nespisovným výrazům, protože by jim nerozuměla řada arabských čtenářů mimo příslušný region. Spisovná arabština je jednotná ve všech arabských zemích, každá země však používá vlastní dialekty, které jsou od sebe odlišné natolik, že pro Araby z jiných zemí nejsou srozumitelné — na rozdíl od češtiny, kde jsou si různé dialekty a interdialekty blízké a pro naprostou většinu Čechů srozumitelné. Když autor píše v obecné češtině, která je považována za nejrozšířenější interdialekt na českém území, Češi z jiných částí země nemají problém s porozuměním textu, arabský překladatel však musí překládat pouze do

¹ Existují samozřejmě další překlady, které obsahují vulgarismy v hojném počtu, jako např. překlad *Švejka* v arabštině.

spisovné arabštiny, pokud chce, aby byly jeho překlady srozumitelné v různých arabských zemích, přestože tím mnohé výroky ztrácí svou citovou zabarvenost. Za to překladatel z výše uvedených důvodů nemůže.

- 3) Překladatel většinou musí souhlasit s takovým překladem literárního díla, jaký prosazuje nakladatelství, protože v tomto případě do rozhodování vstupují jeho obchodní zájmy.

Kdyby překladatel odmítal použít spisovné ekvivalenty v arabštině a trval na tom, že chce vulgarismy přeložit např. do hovorové egyptské arabštiny, mohlo by to vést k zázkazu uveřejnění překladu státní cenzurou. Cenzura v arabských zemích občas akceptuje užití vulgárního slova ve spisovném jazyce, a nikoliv v hovorovém jazyce, protože v hovorovém jazyce zní obscénně — podobně, jako by někdo v češtině na veřejnosti používal výrazy *šukat*, *píča* a *čurák* místo *souložit*, *pochva* a *penis*.

Jsem přesvědčen, že překladatel má překládat mezikulturně. Vulgární slova a nadávky, ať už chceme nebo ne, jsou součástí kultury, utváří ji, definují ji a jako jedna z nespočtu kulturních entit zásadně ovlivňují vnímání jedné kultury příjemcem z kultury jiné. A jak tvrdí Lenka Jahodová (2010), dnes bychom se již bez překladu neobešli, protože by se naše možnosti seznámit se s cizí kulturou výrazně omezily.

NEJFREKVENTOVANĚJŠÍ VULGARISMYS VYSKYTUJÍCÍ SE V STUDOVANÝCH LITERÁRNÍCH DÍLECH

Nejfrekventovanější vulgarismy, se kterými jsem se setkal ve výše uvedených literárních dílech, jsou: *vůl* (*Ty vole, vole!*), *prdel* (*Jdi do prdele — Jdi pryč*), *hajzl* (kadi-budka — záchod. *Jdi do hajzlu — Jdi pryč*), *hovno* (vulg. výkal), *píča* (hrubě zevní ženské pohlaví), *kurva* (prostitutka).

Překlad parazitních slov jako *vůl*, *hovno*, *kurva*, která nemají vliv na význam či expresivitu sdělení (tzv. slovní vycpávky) a která přestal uživatel vnímat jako vulgarismy, není jednoduchý, protože se při překladu musí obcházet jejich přímé znění. Také s těmito slovy jsem se setkával ve vybraných literárních dílech mnohokrát.

Výraz *ty vole* či *vole* jsem překládal do arabštiny jako *Vidíš? Rozumíš? Chápeš?* Jiná situace však nastane, pokud je slovo *vůl* (thaur) někomu adresováno jako nadávka, např. *Ty jsi velký vůl* nebo *Ty jsi opravdu vůl* atd. V tomto případě se slovo *vůl* většinou překládá do arabštiny jako *osel* (humár), protože v arabském prostředí nadávka s významem „vykastovaný býk“ neexistuje a slovo *osel* znamená *idiot*, *magor* či *hlupák*, a proto se tak i překládá. V překladu románu *Citlivý člověk* od Jáchyma Topola jsem výraz *ty vole* nebo *vole* řešil více než stokrát.

Příklady z excerptovaných románů:

- No ale, *ty vole*, dyť v tom jsou miliony. (*Citlivý člověk*)
- *Ty vole*, to by mě zabilo. (*Citlivý člověk*)
- Jako by se pálily pneu, *ty vole*, toho smradu až sem, vychrčí Táta. (*Citlivý člověk*)
- Co to děláš, *vole*? *Ty vole jeden*, ozve se starý. (*Citlivý člověk*)

S překladem parazitního slova *hovno* je větší problém, protože se používá v mnoha různých situacích. Většinou se překládá do arabštiny jako *nic*: *je to na hovno, máš hovno, víš hovno* atd., ale pořád mám pocit, že to není správný překlad, protože *nic* je neutrální slovo a není citově zabarvené.

Příklady z excerpovaných románů:

- „Jasně. Je to stejnej drban jak před dvaceti rokama. Měl prachy, a teď z nich má *hovno*. Všechno prožral. Já jsem investoval a teď něco mám a něco znamenám.“
(*Ještě není konec*)
- Co bude pak? Nejspíš *nic*. *Hovno* tam bude. (*Citlivý člověk*)

Zde musí překladatel hledat pro slovo *hovno* jiný překlad, protože poslední slovo v předchozí větě je *nic*. Řešil jsem to takto: Co bude pak? Nejspíš *nic*. Neplodná půda tam bude (*Satakunhunakardgardaa*). Frazém *neplodná půda* se používá, když člověk na nějakém místě *nic* nenajde nebo se vrátí z nějakého místa s prázdnými rukama.

- Hele, Šupi, já vim, že to svý náboženství netutláš. Ale já bydlím v lese, už *stojím za hovno*, ale na Boha mám zase svůj názor. (*Citlivý člověk*)

Slovo *kurva* a jeho parazitní odvozeniny jsem většinou překládal do arabštiny jako *sakra* nebo *hergot* (*al-la'ana*).

Příklady z výše excerpovaných románů:

- Nebudte tak vážny, *kurva!*, zaburácel Artur. (*Chladnou zemí*)
- Ale to bys nepochopil. Chtěl sem v tom tanku *zkurveným* aspoň jednou jet, *kurva!* Pájka mi to slíbil. (*Citlivý člověk*)
- „Co si o sobě *kurva* myslíš?“ vybuchl Petr. „Ty seš nějakej *morální arbit* nebo co? Zrovna ty, ty *bolševiku zasranej*.“ (*Ještě není konec*)

Nejběžnější a nejužívanější vulgarismy, které jsem zaznamenal v excerpovaných románech, jsou: *jít (jdi) do prdele* a *jít (jdi) do hajzlu*. Tyto dva výrazy se většinou přeloží do arabštiny: *jdi do pekla* nebo *jdi do háje* (*izhabila al-gahim* — anglicky: *go to hell*). Spojení slov *prdel* nebo *hajzl* (používá se *hajzl*, oslovení *hajzle*) se slovesem být, například *jsme v prdeli* nebo *jsme v hajzlu* (vyjadřují neúspěch), se překládá do arabštiny: *jsme ztraceni* (*likaddi'ana* — anglicky: *we are lost*). Někdy se slovo *hajzl* používá jako nadávka, pokud je adresováno určité osobě: *Ty hajzle jeden*. Tady se přeloží do arabštiny: *ty blbče* nebo *ty darebáku jeden*.

Příklady z excerpovaných románů:

- „Počkej, už se to stalo. V tom máš pravdu. *Nic* z toho nejde změnit. Prostě je úplně jedno, jestli ti něco odpustím nebo ne. Takže, Magdo, prostě *jdi do prdele*.“ (*Ještě není konec*)
- Dyt' je to pořád samý, *do perdele* už. Že je to celý hrůza, ale že je naděje. S tím už děte všichni *do perdele!* (*Citlivý člověk*)

- „No to byl taky gól. Psala o tom i Stráž lidu, to už bylo něco. Už jsem seděl, když jsem se to dozvěděl. Že je po ní. A když mě pak pustili, zjistil jsem, že celá ta famílie je v prdeli.“ (*Ještě není konec*)
- *Di do hajzlu, řeknu Alexovi. Hodně nahlas. A tak se otočí. Diva se na mě. (Chladnou zemí)*
- *Vy klucí mafiánský, vy volové, co myslíte, že přechčijete Sázavu, vy děte do hajzlu už. (Citlivý člověk)*
- *... takovou hroznou bolest si mi teď naposled způsobil, ty hajzle jeden. (Citlivý člověk)*
- *Co ty tyv studenti, ty hajzle, řeknu mu a on se vůbec nevztéká, hihňá se. (Chladnou zemí)*

V excerpovaných románech jsem se setkal s dalšími vulgarismy, např.:

- a) podstatná jména: *svině, sviňák, svinstvo, kráva, kravina, píča, pičoviny, kunda, čurák, hovado, prase, flundra, socka, mrcha, parchant, fracek, blbec, kretén, debil, šmejd, negr, sračka, posera, magor, průser, buran, bordel, hovnař, mamlas, bolševik* atd.
- b) slovesa: *šukat, zapíchat, srát, posrat se, nasrat se, chcípat, žrát, chlastat, čumět.*
- c) přídavná jména: *zasraný, posraný, zkurvený, ožralý, barbarský, blbý.*

Některé z nich jsem přeložil pomocí eufemismů, např. *píča, pičoviny, kunda, čurák, šukat, zapíchat.*

Příklady:

- „Už toho *parchanta* měli všici plný zuby. Celej barák si oddechl, že se mohli v noci vyspat a přes den dělat svoje. Si myslela, že jim to tam snad patří nebo co? Že só nějaká vrchnost nebo co? Aby na starýho člověka řval takovej *fracek*, a ještě mně tykala! Tak jsem jí řekl, ty mi s tím svým *parchantem* můžeš akorát tak *políbit prdel, krávo*. Já tady bydlím dvacet let, já se musím nějak živit, mně nikdo nic nedá zadarmo, a ty po mně budeš ječet?“ (*Ještě není konec*)
- Pro ně ale nejsem otec. Co vy tu zase chcete, říká taková sestřička, *píča jedna vypíčená*. Běžte vocad! říká ta *kráva jedna načančaná*. Co na mě zvyšuje hlas, vole, múza *zasraná*? Chápeš to? (*Citlivý člověk*)

Přeložil jsem výraz *píča jedna* jako prostitutka jedna (*ayatuha al-ahira*).

- Hele, vona to je *děsná svině*, taková *lesba*. *Vadná ženská*, fakt. (*Citlivý člověk*)
- *Čuráci pitomý*, řekne. A máchá proti Kájovi pěstmi. (*Citlivý člověk*)

Čuráci pitomý jsem přeložil jako opovržená prasata — chanazirhakira.

Z některých vulgarismů se staly častým používáním frazémy. Tyto frazémy jsou díky silné hodnotící a intenzifikační funkci velmi frekventované, např. *padnout jako prdel na hrnec, uplést z něčeho hovno, jdi do prdele, políbí prdel, stojí za hovno, být na hovno, držet*

hubu, rozbít hubu, držet klapajznu, zbouchnout dívku, sviňská doba, zkurvená doba, mít průser, posrat život, jdi do hajzlu, je v hajzlu, jdi do piči, stát za prd atd. Při překladu hledám ekvivalentní frazém arabský ve spisovném znění, často s eufemismem.

Příklady:

- Myslim, že bys tu měl zůstat, praví staroch. Tvuj táta je magor, časem ho stejně zaftnou. A tvuj brácha stojí za prd. (Citlivý člověk)
- „Sakra, tati, kontroluj se.“ — „Ty drž hubu.“ (Ještě není konec)
- Rádi bysme tu rozbili stan. Nejdříve vám rozbiju hubu. (Citlivý člověk)
- Kdo měl dlouhý vlasy, tak ho poliši vostříhali a ještě nakopali do prdele, kurvy. (Citlivý člověk)
- „Děte do prdele,“ zahučel Holina. „Vypadněte, nechci vás tady, běžte pryč.“ (Ještě není konec)

Největší potíže mi při překladu působila vulgární slova, která se nacházela v románu *Ještě není konec* od Michala Sýkory, protože je mezi sebou užívali členové jedné rodiny. Dcera nadávala svému otci a své mamince nejsprostějšími slovy, stejně tak otec nadával své dceři a bratr svému bratrovi. Obdobně strýc nadával své neteři a ona jemu atd. V arabské kultuře se musí rodičům projevovat úcta, i když to bývá někdy v rozporu s realitou. Při překladu takových výrazů musí překladatel do značné míry používat eufemismy, protože přesný překlad takových nadávek na adresu rodičů a příbuzných může způsobit překladateli i nakladateli spoustu problémů, neboť takové chování je v rozporu s hodnotami konzervativní arabské společnosti.

Magda mluví se svým otcem:

„Otče,“ začala, „starej se o sebe. Já se budu bavit, s kým chci a o čem chci, jasný?“
 „Ty seš fakt kráva. Nic jinýho se o tobě nedá říct a...“

Překlad: ty seš fakt hloupá.

„Celej život mě někdo trestá za to, že jsem úspěšnej, kurva. Že jsem dokázal vydělat prachy. Furt mě někdo ojebává, abych ze svejch peněz přispíval drbanům jako Petr, co nevidí dál než ke svýmu čurákovi!“ Zde mluvil otec Magdy o svém bratrovi.

Překlad: co se zajímá jen o ukojení své sexuální vášně.

„Sakra, tati, kontroluj se.“
 „Ty drž hubu.“

Překlad: zavři svá špinavá ústa.

Magda mluví se svou matkou:

Maminka říká:

„Dělám to všechno pro tebe. Pro tvou budoucnost!“ slýchávala od ní Magda s železnou pravidelností. „Chci, aby z tebe něco bylo. Proto to dělám. Copak nechápeš,

že dneska — dneska! — o každém vědí všechno a stačí, abysme s tatínkem řekli špatně jediný slůvko, a ty se třeba nedostaneš na školu?“
 „Strč si to svoje sebeobětování do prdele!“ vmetla jí jednou Magdaléna do obličeje.
 „Stejně o ty tvý komunistický školy nestojím.“

Překlad: kašlu na tvoje sebeobětování.

Bratr Petr mluví se svým starším bratrem Otou:
 „Co si o sobě kurva myslíš?“ vybuchl Petr. „Ty seš nějakej morální arbitr nebo co? Zrovna ty, ty bolševiku zasranej.“

Překlad: ty bolševiku hnusný.

„Chudáku. Sotva se sem nastěhovali,“ otočil se Ota k Velké Sově, „hned se spráhl s jednou takovou... Víte co?“ Ota ukázal na okno sousedního činžáku. „Když ta kurva měla chuť, což měla skoro furt, že?“ otočil se na bratra, ten se jen ušklíbl.
 „...tak posunula květináč na parapetu. A bratříček vyskočil a běžel zasunout. Draha se tady hroutila, a on místo aby jí pomohl s děckem, tak chodil šukat.“

Překlad: tak chodil souložit.

„Závidíš mi to, co? Ta tvoje bolševická kobyla místo šukání schůzovala.“

Překlad: místo soulože.

Pro arabskou společnost je šokující, když vulgarismy vychází z úst ženy. Překlad takové situace je velmi choulostivý, protože v arabské kultuře, žena, ani kdyby byla prostitutka, takové výrazy nevyslovuje. Může dát najevo úsměvem, pohledem či gestem, že má ráda sex, ale nikdy to nevyslovuje otevřeně. Např. „Ale to i ta Janinka hnedka chytla mluvu. Ráda kouřim, ráda šukám, povzbuzuje otrapu, kterému už klesá hlava.“ (*Citlivý člověk*). Arabové neznají sloveso *kouřit* v sexuálním významu a kdyby byl tento výraz doslova přeložen do arabštiny, změnilo by to význam slovesa a obsah celé situace. Dá se to přeložit, že *ona má ráda orální sex*. Když žena říká *ráda šukám*, vhodný překlad do arabštiny zní *mám ráda sex*. Takové výrazy, zejména z úst ženy, je potřeba přeložit neutrálním výrokem, jinak by byl celý překlad odmítnut a zakázán.

Pro překladatele do arabštiny je komplikované, pokud je v románu odstavec nebo dialog plný vulgarismů a hanlivých výrazů. Překladatel se ocitne v rozpacích, protože někdy mívá problémy s překladem byť jednoho hanlivého slova, natož když má překládat celý odstavec nebo dialog plný vulgarismů do spisovné arabštiny.

Příklad takového odstavce v románu *Citlivý člověk*:

Tady ta policajtky dycky cífávala jako lasice, vole, lesba jedna, povídá Kája. Taková nechce, aby jí chlap udělal přes píču. Musíš mít takovou, co ji uděláš přes píču, ta

pak poslechne, vole, postará se, praví Kája a při té chlapské řeči se začervená, což v temnotách okolo není nikterak zřetelné.
Drž hubu, zahučí Miran.

Celý odstavec samozřejmě nemůže být vynechán, a tak jsem jej přeložil, musel jsem však použít eufemismy a neutrální výrazy.

ZÁVĚR

Vulgární slova nebo nadávky jsou součástí kultury, utváří a definují ji a jako jedna z nespočtu entit zásadně ovlivňují vnímání jedné kultury recipientem z kultury jiné. Naše možnosti seznámení se s jinou kulturou by se bez možnosti překladu ještě výrazněji omezily. Překlad vulgarismu do arabského jazyka je velmi složitý vzhledem k velkým kulturním rozdílům mezi českým a arabským národem. Jelikož jsou nejen v arabské literatuře, ale celkově i v arabské kultuře a společnosti vulgarismy citlivým tématem, musí překladatel použít přímé i nepřímé překladatelské strategie, aby jeho dílo nebylo v arabském světě odmítnuto a zakázáno.

Vulgarismy však bývají často v daném literárním díle nezbytné pro dokreslení koloritu i pro dodání realističnosti. Jelikož musí arabský překladatel tyto výrazy překládat do spisovné arabštiny, ztrácí ve výsledném díle tyto výroky svou citovou zabarvenost. Tento postup je však nutný ze dvou zásadních důvodů: Pokud by nepřekládal výrazy do spisovné arabštiny, nerozuměli by jim čtenáři z jiných arabských zemí a konkrétní překlad by tak mohl být nabídnut pouze úzkému okruhu čtenářů v daném regionu. Mnohem zásadnějším důvodem však je, že kdyby překladatel trval na tom, že tyto vulgarismy přeloží např. do hovorové egyptské arabštiny, mohlo by to vést k zákazu uveřejnění překladu všudypřítomnou státní cenzurou.

BIBLIOGRAFIE:

- Jahodová, L. (2010): *Stylistická analýza populárně-vědeckého textu z hlediska překladu*. Nepublikovaná diplomová práce. Olomouc.
- Jelínek, M. — Vepřek, J. (2016): Vulgarismus, in: Karlík, P. — Nekula, M. — Pleskalová, J., *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN.
- Kramulová, D. a kol. (2009): Vulgaritý: užíváme je rádi a stále častěji, *Psychologie dnes*. Praha: Portál, 15(1), s. 18–23.
- Karlík, P. — Nekula, M. — Pleskalová, J. (2016): *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN.
- Sýkora, M. (2021): *Ještě není konec*. V překladu do arabštiny. Káhira: Al-Arabi.
- Topol, J. (2017): *Citlivý člověk*. Praha: Torst (probíhá překlad).
- Topol, J. (2018): *Chladná země*. V překladu do arabštiny. Káhira: Al-Arabi.
- Vybíral, Z. (2009): *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál.
- Žďárská, A. (2018): *Kategorizace vulgarismů a strategie obcházení jejich přímého vyjádření v současné online komunikaci*. Nepublikovaná magisterská práce. FF UP v Olomouci.